

Informace ze zdravotnictví Jihomoravského kraje

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Brno
29.9.2003

13

Péče o nemocné cukrovkou v Jihomoravském kraji v roce 2002

Diabetes mellitus, neboli cukrovka, patří k závažným rizikovým faktorům kardiovaskulárních onemocnění, která jsou dlouhodobě nejčastější příčinou úmrtí v zemích evropského regionu.

Podkladem pro zpracování informací o diabetu je roční výkaz A (MZ) 1-01 o činnosti zdravotnických zařízení pro obor diabetologie. Jeho obsah byl sestaven na základě požadavku a potřeb České diabetologické společnosti a příslušného odboru Ministerstva zdravotnictví. Výkaz je součástí Programu statistických zjišťování v České republice, který byl uveřejněn ve Sbírce zákonů formou vyhlášky ČSÚ, pro rok 2002 vyhláškou č. 393/2002 Sb., ze dne 13.11.2001. Výkaz vyplňuje samostatně každá diabetologická ordinace, včetně ambulantních částí nemocnic, ve státních i nestátních zdravotnických zařízeních všech rezortů. V Jihomoravském kraji jsou diabetologické ordinace pouze ve zdravotnických zařízeních rezortu zdravotnictví. Dále výkaz vyplňuje ordinace praktického lékaře pro dospělé, která diabetiky aktivně léčí.

Zpravodajskou povinnost mělo 40 diabetologických ordinací a 39 jich odevzdalo výkaz. Z výkazů odevzdaných praktickými lékaři pro dospělé vyplynulo, že z 543 ordinací praktických lékařů se podílelo na aktivní léčbě diabetiků 286, tj. téměř 53 %.

Personální zabezpečení diabetologie

Ambulantní diabetologickou péči zajišťovalo k 31.12.2002 podle Registru zdravotnických zařízení 26,04 lékařů diabetologů a 31,21 středních zdravotnických pracovníků (přepočtené počty) ve 40 odborných diabetologických ordinacích. Kromě toho v nich poskytovalo lékařskou péči 0,80 smluvních lékařů, kteří pracovali na dohodu, na smlouvu o dílo nebo jako spolupracující rodinní příslušníci. Na 10 000 obyvatel kraje připadlo v průměru 0,24 diabetologa. Péči o diabetiky zajišťovaly dále některé ordinace praktických lékařů, viz. výše.

Diabetologické ordinace a pracovníci

Území	Počet diabetologických ordinací	Počet		Počet diabetiků ²⁾ na 1 lékaře ¹⁾
		lékařů ¹⁾	SZP	
Blansko	4	2,05	2,40	2 565
Brno-město	15	12,06	12,78	2 033
Brno-venkov	8	3,90	4,10	1 714
Břeclav	4	2,00	3,60	2 766
Hodonín	4	3,65	3,75	2 281
Vyškov	2	1,80	1,20	1 536
Znojmo	3	1,38	3,38	3 833
Jihomoravský kraj	40	26,84	31,21	2 169

1) ÚZIS ČR, přepočtený počet lékařů z Registru zdravotnických zařízení, včetně smluvních z ročních výkazů o činnosti oboru diabetologie

2) Diabetici evidovaní v odborných diabetologických ordinacích

Činnost v oboru diabetologie

Při popisu činnosti oboru diabetologie a při výpočtu kapacitních ukazatelů jsou údaje přepočítávány na lékaře (včetně smluvních), kteří za rok 2002 odevzdali vyplněný výkaz o činnosti oboru. Členění do okresů vychází z umístění sídla zdravotnických zařízení vykazujících činnost, ne z trvalého bydliště pacientů.

Ošetření-vyšetření

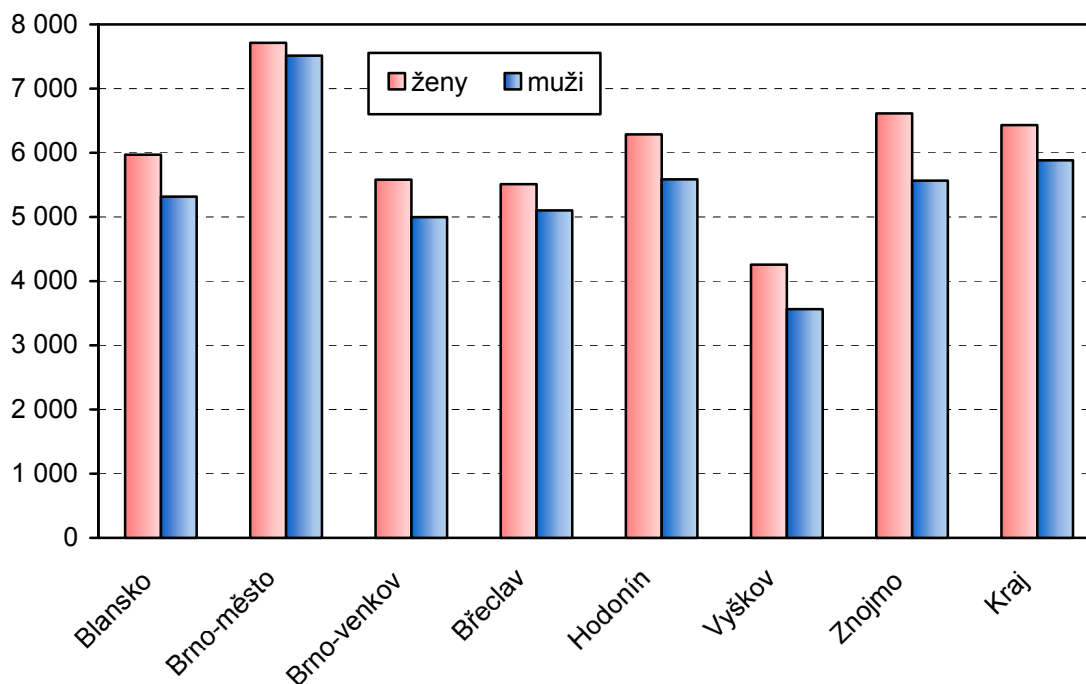
Během roku 2002 bylo provedeno celkem 202 147 ošetření-vyšetření (dále jen ošetření), což představuje v průměru 2,9 ošetření na jednoho diabetika v kraji. Ve srovnání s rokem 2001 bylo provedeno o 4,3 % ošetření více. Nejvyšší nárůst počtu ošetření byl vykázan v okrese Hodonín (13,9 %), naopak v okrese Znojmo zaznamenali pokles (-16,8 %). Nejvíce ošetření připadlo na jednoho diabetika v okrese Brno-venkov (3,8), nejméně v okrese Znojmo (2,0). Na 10 000 obyvatel kraje připadlo 1 800 ošetření; nejvíce v okrese Brno-město (2 248), nejméně v okrese Vyškov (1 024). V průměru provedl jeden lékař (vždy přepočtený počet) 7 560 ošetření za rok, nejvíce ošetření bylo provedeno v okrese Znojmo (10 630), nejméně v okrese Vyškov (4 923).

Léčení diabetici

Ke konci roku se na diabetes léčilo celkem 69 160 osob, z toho 83,9 % bylo léčeno v diabetologických ordinacích, 16,1 % u praktických lékařů pro dospělé. Ženy tvoří 53,8 % léčených osob, muži 46,2 %. Na 100 000 žen v kraji připadlo 6 431 léčených diabetiček, na 100 000 mužů v kraji pak 5 882 léčených diabetiků.

Nově diagnostikovaná onemocnění u žen se podílela na celkovém počtu léčených žen 7,4 % (2 747), u mužů to bylo 7,9 % (2 541). Na 100 000 žen bylo nově přijato k léčbě diabetu 475 žen, na 100 000 mužů bylo nově přijato k léčbě 468 mužů. Z evidovaných diabetiků v průběhu roku 2002 zemřelo 1 083 žen a 1 130 mužů.

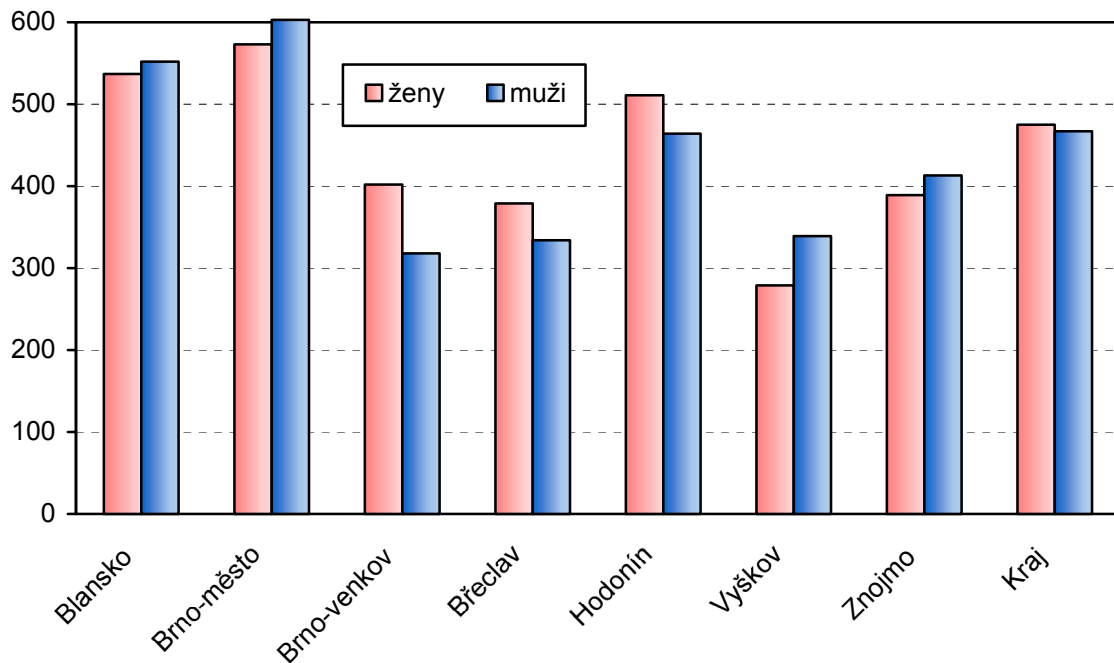
Počet léčených diabetiků na 100 000 obyvatel

Stav a pohyb léčených diabetiků

Území	Léčení diabetici k 1.1.		Počet nově zjištěných onemocnění		Počet úmrtí za období		Léčení diabetici k 31.12.	
	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži
Blansko	3 244	2 776	294	291	175	171	3 269	2 802
Brno-město	13 996	12 334	1 122	1 060	305	365	15 058	13 169
Brno-venkov	4 620	3 783	329	251	99	90	4 591	3 948
Břeclav	3 493	2 883	239	202	104	101	3 472	3 075
Hodonín	5 051	4 215	414	362	221	223	5 087	4 340
Vyškov	1 929	1 534	123	144	72	63	1 879	1 514
Znojmo	3 713	3 074	226	231	107	117	3 839	3 117
Jihomoravský kraj	36 046	30 599	2 747	2 541	1 083	1 130	37 195	31 965

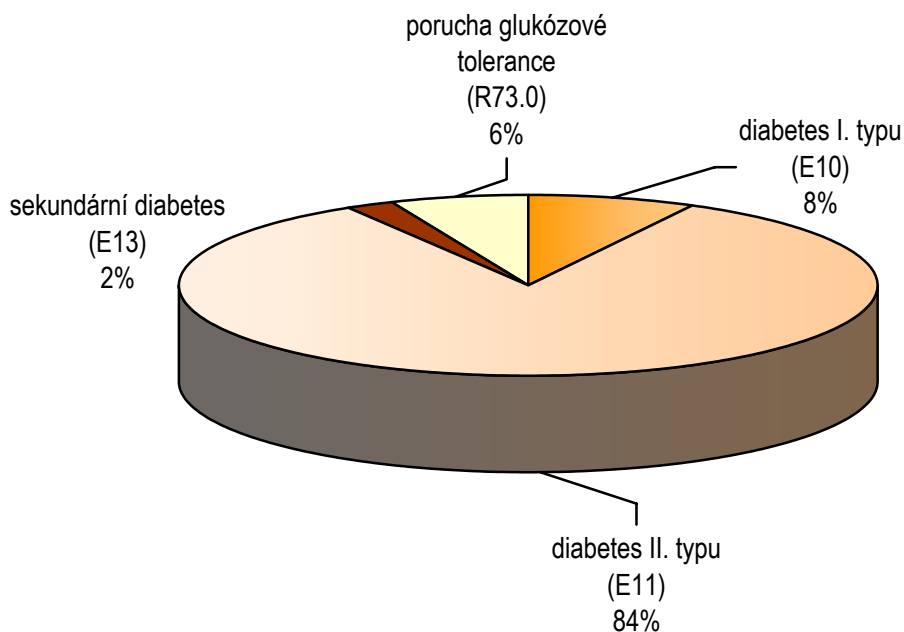
Počet osob s nově zjištěným diabetem na 100 000 obyvatel podle pohlaví

Výskyt diabetu podle typu

Lékaři diabetologové a praktičtí lékaři pro dospělé léčili 5 646 pacientů s diabetem I. typu (E10), v tom bylo 61 dětí do 14 let (1 %), 115 mladistvých (2 %) a 5 470 dospělých (97 %). S diabetem II. typu (E11) se léčilo 61 916 pacientů, se sekundárním diabetem 1 598 pacientů a porucha glukózové tolerance byla zjištěna u 4 714 osob.

Léčené osoby podle jednotlivých typů diabetu a porucha glukózové tolerance

Počet léčených osob podle jednotlivých typů diabetu

Území	Diabetes I. typu (E10)			Diabetes II. typu (E11)	Sekundární diabetes (E13)	Porucha glukózové tolerance (R73.0)
	0-14 let	15-19 let	20 let a více			
Blansko	-	1	533	5 487	50	323
Brno-město	60	55	2 935	23 780	1 397	1 760
Brno-venkov	-	54	932	7 541	12	611
Břeclav	1	2	384	6 107	53	293
Hodonín	-	3	348	9 030	46	1 264
Vyškov	-	-	106	3 265	22	167
Znojmo	-	-	232	6 706	18	296
Jihomoravský kraj	61	115	5 470	61 916	1 598	4 714

Struktura léčených osob podle jednotlivých typů diabetu (v%)

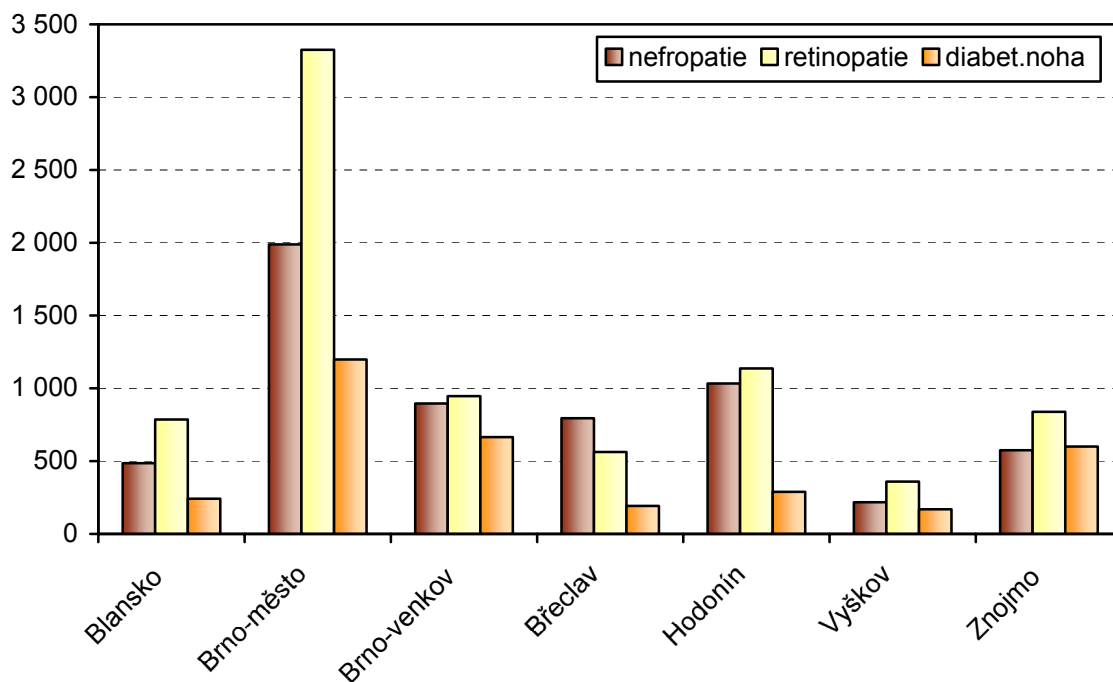
	Diabetes I. typu (E10)	Diabetes II. typu (E11)	Sekundární diabetes (E13)
Ženy	7,1	90,3	2,5
Muži	9,4	88,6	2,0
Celkem	8,2	89,5	2,3

Komplikace diabetu

Z celkového počtu léčených diabetiků (69 160) bylo některou ze sledovaných diabetických komplikací postiženo 17 302 osob, tj. 25 %. Největší podíl diabetiků s komplikacemi byl zaznamenán v okresech Brno-venkov (29,4 %) a Znojmo (29 %), oproti tomu nejmenší podíl komplikací byl v okresech Vyškov (22 %) a Brno-město (23,1 %). Diabetická nefropatie činila 34,6 % komplikací a trpělo jí v kraji 5 991 léčených osob (8,7 % z celkem léčených). Diabetická retinopatie komplikovala základní onemocnění 7 956 osobám (11,5 % z celkem léčených) a podílela se tak na komplikacích 46 %. Slepota bylo postiženo 312 osob. Další diabetickou komplikací je diabetická noha, která se vyskytla u 3 355 léčených osob (4,9 % z celkem léčených) a tvořila 19,4 % komplikací. Jedná se o syndrom se závažným narušením tkáně nohy v důsledku porušení cévního zásobování. Závažným následkem této komplikace je amputace, která postihla 748 léčených osob (tj. 22,3 % z výskytu diabetické nohy).

V porovnání s rokem 2001 byl u diabetické nefropatie zaznamenán nárůst o 2,7 %, u diabetické retinopatie o 3,4 % a u diabetické nohy o 5,7 %.

Počet léčených osob s komplikací diabetu

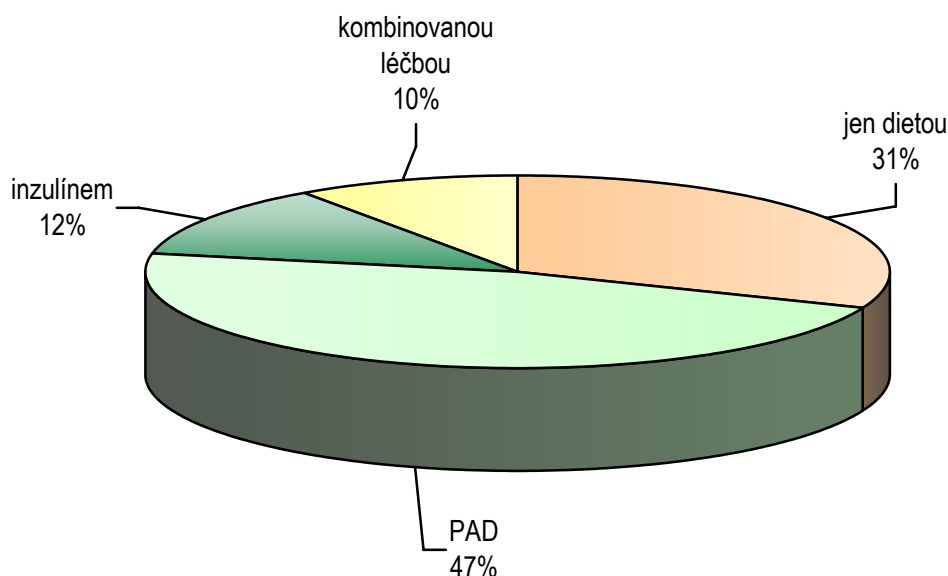
Počet léčených osob s komplikací diabetu

Území	Diabetická						
	nefropatie		retinopatie			noha	
	celkem	z toho s renální insuficiencí	celkem	z toho		celkem	z toho s amputací
				prolife- rativní	slepota		
Blansko	486	127	786	100	5	242	48
Brno-město	1 988	589	3 325	835	182	1 198	266
Brno-venkov	896	145	946	306	48	665	96
Břeclav	795	169	563	100	9	192	71
Hodonín	1 033	174	1 137	181	29	289	77
Vyškov	218	35	360	127	22	169	101
Znojmo	575	220	839	73	17	600	89
Jihomoravský kraj	5 991	1 459	7 956	1 722	312	3 355	748

Léčba diabetu

Zastoupení jednotlivých druhů léčby diabetu je u obou pohlaví téměř totožné. Jenom dietou bylo léčeno 31,1 % žen a 31,1 % mužů, PAD³⁾ užívalo 46,6 % žen a 47,2 % mužů, inzulín byl aplikován 12,2 % žen a 12,5 % mužů. Z pacientů léčených inzulínem stačila jedna až dvě dávky denně 51,7 % žen a 47,4 % mužů, tři a více dávek bylo nutných pro 46,2 % žen a 50,4 % mužů, inzulinová pumpa byla nezbytná pro 2,1 % žen a 2,2 % mužů. Kombinovanou léčbu (inzulín + PAD) podstoupilo 10,1 % žen a 9,3 % mužů.

Struktura léčby diabetu

Léčení diabetici podle pohlaví a druhu léčby v okresech – 1. část

Území	Druh léčby					
	jen dieta			PAD ³⁾		
	ženy	muži	celkem	ženy	muži	celkem
	diabetici k 31.12.					
Blansko	1 390	1 145	2 535	1 390	1 204	2 594
Brno-město	5 070	4 468	9 538	6 845	6 028	12 873
Brno-venkov	1 197	880	2 077	2 284	2 134	4 418
Břeclav	1 109	847	1 956	1 629	1 485	3 114
Hodonín	1 665	1 569	3 234	2 138	1 700	3 838
Vyškov	206	176	382	1 003	817	1 820
Znojmo	932	851	1 783	2 045	1 707	3 752
Jihomoravský kraj	11 569	9 936	21 505	17 334	15 075	32 409
	na 100 000 obyvatel podle pohlaví ⁴⁾					
Blansko	2 538,4	2 172,8	2 359,1	2 538,4	2 284,8	2 414,1
Brno-město	2 597,1	2 548,9	2 574,3	3 506,4	3 438,9	3 474,4
Brno-venkov	1 454,9	1 114,0	1 287,9	2 776,1	2 701,5	2 739,5
Břeclav	1 760,1	1 405,6	1 586,8	2 585,5	2 464,4	2 526,3
Hodonín	2 057,6	2 019,8	2 039,1	2 642,1	2 188,4	2 419,9
Vyškov	466,7	414,1	440,9	2 272,5	1 922,4	2 100,7
Znojmo	1 605,5	1 519,4	1 563,2	3 522,7	3 047,7	3 289,5
Jihomoravský kraj	2 000,3	1 828,4	1 917,0	2 997,1	2 774,1	2 889,0

³⁾ PAD – Perorální antidiabetika

⁴⁾ ČSÚ, počet obyvatel k 31.12., podle pohlaví

Léčení diabetici podle pohlaví a druhu léčby v okresech – 2. část

Území	Druh léčby					
	inzulín			kombin. léčba (inzulín + PAD ³⁾)		
	ženy	muži	celkem	ženy	muži	celkem
	diabetici k 31.12.					
Blansko	283	284	567	206	169	375
Brno-město	1 726	1 524	3 250	1 417	1 149	2 566
Brno-venkov	780	615	1395	330	319	649
Břeclav	313	309	622	421	434	855
Hodonín	593	536	1 129	691	535	1 226
Vyškov	339	281	620	331	240	571
Znojmo	493	434	927	369	125	494
Jihomoravský kraj	4 527	3 983	8 510	3 765	2 971	6 736
	na 100 000 obyvatel podle pohlaví ⁴⁾					
Blansko	516,8	538,9	527,7	376,2	320,7	349,0
Brno-město	884,1	869,4	877,2	725,9	655,5	692,6
Brno-venkov	948,0	778,5	865,0	401,1	403,8	402,4
Břeclav	496,8	512,8	504,6	668,2	720,2	693,6
Hodonín	732,8	690,0	711,8	853,9	688,7	773,0
Vyškov	768,1	661,2	715,6	750,0	564,7	659,1
Znojmo	849,2	774,9	812,7	635,6	223,2	433,1
Jihomoravský kraj	782,7	732,9	758,6	651,0	546,7	600,5

Léčení diabetici podle pohlaví a druhu léčby v kraji

Druh léčby		Diabetici k 31.12.		
		ženy	muži	celkem
Jen dieta		11 569	9 936	21 505
PAD		17 334	15 075	32 409
v tom	deriváty sulfonylmočoviny	7 601	6 268	13 869
	biguanidy	3 690	3 074	6 764
	kombinovaná léčba PAD	6 043	5 733	11 776
Inzulínem celkem		4 527	3 983	8 510
v tom	1 až 2 dávky denně	2 339	1 887	4 226
	3 a více dávek denně	2 091	2 009	4 100
	inzulínová pumpa	97	87	184
Kombinovaná léčba (inzulín + PAD)		3 765	2 971	6 736
Celkem		37 195	31 965	69 160

Vypracovala: Božena Odehnalová, Anna Šenková